

van den idealist die al zijn illusies verloren heeft. Ook hij ziet de kunst van Monticelli zuiver picturaal — maar ook zijn eigen scheppingen beschouwt hij als zoodanig, zelfs reeds in den tijd dat hij zijn eerste teekeningen in de Borinage vervaardigde, studies naar die ongelukkigen waarmee Van Gogh als mensch toch zulk diep medelijden gehad en ook betoond heeft! Van Monticelli's leven weten wij anderzijds heel weinig en hier bestaat het omgekeerde gevaar, uitsluitend op den uiterlijken kant van zijn kunst den nadruk te leggen. In ieder geval is het veelzeggend dat Van Gogh niet alleen bewondering voor den een generatie ouderen kunstenaar koesterde, maar dat hij ook bewust diens werk wilde voortzetten.³ Wanneer wij Van Gogh's werk uit den Arlesiaanschen tijd met het rijpe werk van Monticelli vergelijken, komen wij tot de ontdekking dat het niet alleen de Zuiderzon en de weelderige Provençaalsche natuur geweest zijn, die zijn kunst zulk een verandering deden ondergaan, maar dat het wel degelijk ook het voorbeeld van Monticelli's kleurenrijkdom geweest is, dat zijn blik op de natuur beïnvloedde en wellicht ook één der factoren was, die hem het besluit deden nemen naar het Zuiden te trekken. Immers waren hem uit de collectie van Theo verschillende Monticelli's bekend en heeft hij zelfs het plan gehad te Marseille een kunsthandel van Monticelli's te openen. (Van Gogh's natuur was dus wel gecompliceerder dan die van een afzijdigen idealist).⁴ In één van zijn brieven schrijft hij ook dat hij in het Zuiden pas begrepen heeft dat Monticelli's felle kleuren niet overdreven waren, doch overeenstemden met de werkelijkheid — maar dat men lang de natuur moest bestudeeren om tot die slotsom te komen. Ik voor mij geloof dat in den langen tijd waarvan hier sprake is, Van Gogh's blik mede door dien van Monticelli beïnvloed werd en dat hij als het ware door diens oogen de natuur ging zien. Het spreekt echter van zelf dat hij van te voren door zijn temperament reeds tot een dergelijke visie geprædisponeerd was en Monticelli's invloed de sluimerende krachten deed ontwaken.

De schilderijen van Monticelli waarvan hierboven sprake was, behooren voor het grootste gedeelte tot de z.g. „troisième manière” van den schilder, wiens werk men gewoon is in drie periodes in te deelen, waaraan een leertijd van ongeveer vier jaar vooraf gaat en welke gevolgd worden door een periode van decadentie waarin echter toch nog merkwaardige creaties tot stand kwamen, die verwantschap vertoonen met Van Gogh's laatste periode van Auvers. De eerste periode zou men klassicistisch kunnen noemen, waarin de invloed van Venetië en Spanje sterk merkbaar is. Het zijn vooral veel portretten die in dezen tijd tot stand komen en waarvan ten onzent het museum Kröller een fraai specimen bezit in het portret van Monticelli's grootvader. De kennismaking met den ouderen